

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 338

DOI: 10.32342/2709-6408-2023-1-6-8

А.Б. ТОЛСТИХ,

*аспірант кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький)
ORCID ID: 0000-0001-6550-4152*

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО БАНКРУТСТВО

Стаття присвячена дослідженню особливостей судового захисту прав суб'єктів господарювання при розгляді справ про банкрутство. Вибір теми обумовлений актуальністю проблеми неплатоспроможності боржників в світлі сучасних поглядів на економічний розвиток країни в умовах світової та внутрішньодержавної економічної кризи. Крім того, не так давно було запроваджено новий нормативно-правовий акт, - Кодекс України з процедур банкрутства, основною метою прийняття якого було анонсовано прискорення судових проваджень в справах про банкрутство, підвищення їх ефективності, імплементація нових захисних механізмів для бізнесу, тож видається доцільним проаналізувати відповідний правовий інститут в умовах модернізації законодавства. В статті досліджується визначення та сутність поняття «банкрутство», його економічна та юридична природа. Вивчається актуальна на сьогоднішній день процедура розгляду справ про неплатоспроможність боржників з урахуванням її специфіки та відмінностей від загального позовного провадження в господарському процесі. Приділено увагу принципу «концентрації» всіх спорів у межах справи про банкрутство. Проведено аналіз національного законодавства про банкрутство з урахуванням прийняття Кодексу України з процедур банкрутства. Розкрито окремі елементи такої процедури: порядок відкриття, розгляду та закриття справ про неплатоспроможність, визначення кола основних учасників таких справ. Проаналізовано способи захисту прав боржників та кредиторів, які можуть застосовуватися судом в процесі розгляду справ про банкрутство, наприклад, досліджено можливість введення судом мораторію на задоволення вимог кредиторів, а також запропоновано розглядати в якості одного із способів захисту прав суб'єктів господарювання безпосередньо звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Ключові слова: неплатоспроможність, банкрутство, боржник, кредитор, судовий захист.

Постановка проблеми. Тема, яка стосується функціонування підприємництва, завжди є актуальною з тієї причини, що вона безпосередньо пов'язана з розвитком економіки країни. Одним з показників стану економіки є кількість проваджень про банкрутство. На сьогоднішній день, після пандемії та під час військового вторгнення в Україну кредитори все частіше вимушені стикатися з неплатоспроможністю боржників, і, як наслідок, - необхідністю ініціювати процедуру банкрутства, тож наразі питання ефективного функціонування системи відновлення платоспроможності є принципіально важливим в ракурсі захисту економіки країни.

Хоча банкрутство і є правовим інститутом, який асоціюється з проблемами в господарській діяльності, конфліктом, рейдерським захопленням або іншими протизаконними посяганнями на бізнес, є й інша сторона банкрутства, не менш цікава в якості предмета наукового дослідження – забезпечення належного функціонування механізмів відновлення платоспроможності, судовий захист прав та інтересів суб'єктів господарювання, які опинились на межі припинення, та їх кредиторів.

Стан дослідження. Оцінюючи сучасний стан наукової розробки та нормативного регулювання проблеми функціонування інституту банкрутства можна звернутись до таких джерел, як Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Господарсько-процесуальний кодекс України, Кодекс України з процедур банкрутства, Закони України «Про господарські товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», ряд постанов Пленуму Верховного Суду України, а також робіт таких науковців, як: О. А. Беянович, І. А. Бутирська, А. А. Бутирський, Ю. В. Кабенюк, О. П. Подцерковний, Б. М. Поляков, та інші. Тим не менш, враховуючи істотні зміни, яких зазнало законодавство, що регламентує процедуру банкрутства, а також умови, в яких наразі реалізується дана процедура, залишається та виникає ряд нерозв'язаних задач і питань, які потребують дослідження, в тому числі – вивчення банкрутства як складової частини інституту захисту прав суб'єктів господарювання.

Метою статті є дослідження основних теоретичних питань інституту банкрутства в розрізі захисту прав суб'єктів господарювання господарським судом, вивчення провадження у справах про банкрутство: порядку розгляду справ даної категорії, учасників справи, аналіз нововведень в процедурах банкрутства.

Виклад основного матеріалу. 21.04.2019 р. вступив в дію Кодекс України з процедур банкрутства, який майже всі спеціалісти галузі вважають «прокредиторським». Даний кодекс передбачає цілий ряд змін, спрямованих на захист прав кредиторів, вдосконалення процедур банкрутства, зменшення строків провадження у справах про банкрутство, забезпечення покращення умов ведення бізнесу в Україні. За чотири роки застосування Кодексу на практиці можна зробити висновок, що законодавцями було враховано минулий досвід та істотно поліпшено механізм державного регулювання відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання, однак процес подальшого вдосконалення триває, оскільки з моменту набрання Кодексом чинності в нього вже налічується двадцять редакцій.

Відповідно до статті 209 Господарського кодексу України нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури вважається банкрутством [1].

Кодекс України з процедур банкрутства визначає банкрутство як визнану господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника [2].

По суті, банкрутство поєднує економічну та юридичну складові. З економічної точки зору банкрутство є неспроможністю продовження суб'єктом своєї підприємницької діяльності внаслідок її економічної нерентабельності, безприбутковості. Суб'єкт підприємства має стільки боргів перед кредиторами і зобов'язань перед бюджетом, що коли їх вимоги будуть пред'явлені у визначені для цього строки, то майна суб'єкта — активів у ліквідній формі — не вистачить для їх задоволення. Юридичний аспект банкрутства полягає насамперед у тому, що в суб'єкта є кредитори, тобто особи, що мають документовані майнові вимоги до нього як до

боржника. Це майнові правовідносини банкрутства, здійснення яких у встановленому законом порядку може призвести до ліквідації суб'єкта підприємництва. Таким чином, інститут банкрутства вступає в дію, якщо інші інститути цивільного права припиняють свою дію стосовно боржника [3].

Так, у випадку невиконання грошового зобов'язання боржником кредитор реалізує право на судовий захист власних майнових прав шляхом звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство. Таким чином, таке звернення може розглядатись в якості одного із способів захисту прав суб'єктів господарювання.

Функцію реалізації даного способу захисту наразі в повній мірі покладено на господарський суд, оскільки Кодекс України з процедур банкрутства було впроваджено так званий принцип «концентрації» всіх спорів у межах справи про банкрутство. Даний принцип полягає в тому, що після відкриття провадження у справі про банкрутство, подальший розгляд усіх майнових спорів з вимогами щодо відповідного боржника здійснюється в межах справи про банкрутство. Таким чином забезпечується судовий контроль за діяльністю боржника та вживаються всі заходи, необхідні для максимального задоволення вимог кредиторів та дотримання при цьому прав усіх сторін, що стали учасниками справи.

Ефективність та доцільність застосування такого принципу знаходить відображення в судовій практиці, наприклад, Велика Палата Верховного Суду в постанові від 21.09.2021 р. у справі № 905/2030/19 зазначила, що з прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства законодавець змінив правила визначення юрисдикції таких спорів, сконцентрувавши розгляд усіх майнових та низки немайнових вимог у межах однієї судової процедури банкрутства в судах господарської юрисдикції. Це зроблено задля повного та комплексного вирішення усіх правових проблем неплатоспроможної особи (як фізичної, так і юридичної), яка може бути визнана банкрутом (ліквідована) унаслідок такої процедури, що в підсумку призведе до закриття (припинення) провадження з розгляду спорів у всіх інших юрисдикційних органах з вимогами до неї [4]. Також Велика Палата Верховного Суду у постанові від 15.01.2020 р. у справі № 607/6254/15-ц зробила висновок, що розгляд усіх майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство, повинен відбуватися саме і виключно господарським судом, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи [5].

На думку Верховного Суду, процедура банкрутства щодо боржника переслідує публічний та приватний інтерес. Захист публічного інтересу, зокрема, знаходить свій вияв у недопущенні фіктивного банкрутства, а також недопущення доведення боржника до банкрутства. Захист приватного інтересу, в свою чергу, полягає в максимальному задоволенні вимог кредиторів, відновленні платоспроможності боржника або його ліквідації та продажу його майна у ліквідаційній процедурі з метою погашення вимог кредиторів. Отже, однією з основних функцій господарського суду під час провадження у справі про банкрутство є дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів [5].

Аналізуючи провадження у справах про банкрутство, стає очевидним, що воно відрізняється від звичайного позовного провадження особливим процесуальним порядком розгляду справ, цілями і завданнями, суб'єктним складом, тривалістю судового провадження. Крім процедурних відмінностей, є й більш масштабні – розглядаючи справи в позовному провадженні суд керується принципами диспозитивності та змагальності сторін, а у справах про банкрутство на перший план виходить судовий контроль, тож можна вважати його більш жорстким та рамковим.

Так, процесуальний порядок розгляду справ про банкрутство визначений нормами спеціального кодексу. Згідно з частиною 2 статті 8 Кодексу України з процедур банкрутства право на звернення до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство мають боржник, кредитор [2].

Боржник визначається Кодексом України з процедур банкрутства як юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав; кредитор – як юридична або фізична особа, а також контролюючий орган, уповноважений відповідно до Податкового кодексу України здійснювати

заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у межах своїх повноважень, та інші державні органи, які мають вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, які мають підтверджені у встановленому порядку документами вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника; забезпечені кредитори - кредитори, вимоги яких до боржника або іншої особи забезпечені заставою майна боржника; конкурсні кредитори - кредитори за вимогами до боржника, що виникли до відкриття провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника; поточні кредитори - кредитори за вимогами до боржника, що виникли після відкриття провадження у справі про банкрутств [2].

Від самого початку провадження судом здійснюється ряд заходів, який дозволяє гарантувати дотримання прав учасників справи. Так, під час надходження заяви ініціюючого кредитора господарський суд зобов'язаний перевірити обґрунтованість його вимог та з'ясувати наявність підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство і відсутність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження, а також обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

Однією зі специфічних можливостей процедури розгляду справи про банкрутство є те, що окрім вжиття заходів до забезпечення вимог кредиторів, суд має право введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, про яке суд повинен відповідно до частини 8 статті 39 Кодексу України з процедур банкрутства зазначити в ухвалі про відкриття провадження у справі про банкрутство. Згідно з частиною 3 статті 41 Кодексу України з процедур банкрутства мораторій на задоволення вимог кредиторів - це зупинення виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), строк виконання яких настав до дня введення мораторію, і припинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до дня введення мораторію. Протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів: забороняється стягнення на підставі виконавчих та інших документів, що містять майнові вимоги, у тому числі на предмет застави, за якими стягнення здійснюється в судовому або в позасудовому порядку відповідно до законодавства, крім випадків перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум (у тому числі одержаних від продажу майна боржника), перебування майна на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж, а також у разі виконання рішень у немайнових спорах; забороняється виконання вимог, на які поширюється мораторій; не нараховується неустойка (штраф, пеня), не застосовуються інші фінансові санкції за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань із задоволення всіх вимог, на які поширюється мораторій; зупиняється перебіг позовної давності на період дії мораторію; не застосовується індекс інфляції за весь час прострочення виконання грошового зобов'язання, три проценти річних від простроченої суми тощо [2].

Отже, на стадії відкриття провадження у справі про банкрутство вживаються не лише заходи процесуального характеру, а й майнового. При цьому, внаслідок введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, ухвала про відкриття провадження у справі про банкрутство поширюється на майнові відносини між боржником та невизначеним на момент винесення ухвали підготовчого засідання колом осіб - конкурсних кредиторів. З моменту відкриття провадження у справі банкрутство боржник перебуває в особливому правовому режимі, який змінює весь комплекс юридичних правовідносин боржника [6].

При розгляді справи про банкрутство суд вводить процедуру розпорядження майном боржника, застосовуючи систему заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника, здійснення аналізу його фінансового стану, а також визначення наступної процедури (санації чи ліквідації).

У зв'язку з цим Кодекс України з процедур банкрутства виділяє такого учасника справи про поновлення платоспроможності боржника, як розпорядник майна – це арбітражний керуючий,

призначений господарським судом для здійснення процедури розпорядження майном [2].

Наступною стадією провадження у справах про банкрутство є попереднє засідання, коли господарський суд розглядає всі вимоги кредиторів та постановляє ухвали про їх визнання чи відхилення. В ухвалі за результатами попереднього засідання суд визначає розмір та перелік усіх визнаних судом вимог кредиторів, що вносяться розпорядником майна до реєстру вимог кредиторів, розмір та перелік не визнаних судом вимог кредиторів, дату проведення зборів кредиторів та комітету кредиторів, дату підсумкового засідання суду, на якому буде постановлено ухвалу про санацію боржника чи постанову про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, чи ухвалу про закриття провадження у справі про банкрутство, чи ухвалу про продовження строку процедури розпорядження майном та відкладення підсумкового засідання суду.

Цікавою особливістю судового розгляду таких справ є те, що провадження у справі про банкрутство юридичної особи, на відміну від усіх інших господарських справ, не підлягає зупиненню.

Крім того, в рамках розгляду справи про банкрутство суд може застосувати певні способи захисту прав суб'єктів господарювання, наприклад - визнати недійсними правочини або спростувати майнові дії, вчинені боржником після відкриття провадження у справі про банкрутство або протягом трьох років, що передували відкриттю провадження у справі про банкрутство, якщо вони порушили права боржника або кредиторів. Підстави та порядок визнання недійсними правочинів, укладених боржником, також встановлені нормами статті 42 Кодексу України з процедур банкрутства [2].

Нерідко боржники вчиняють правочини, які зменшують їх активи з метою приховати певне майно, та в подальшому позбавляють кредиторів можливості задовольнити вимоги за рахунок коштів боржників, тож можливість застосування вказаних заходів спрямована на захист прав та інтересів кредиторів. Визначений законом трирічний строк, що передував відкриттю провадження у справі про банкрутство, складає період, впродовж якого боржник міг цілеспрямовано вчинити зазначені правочини, припускаючи або прорахувавши, що в майбутньому виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю або частково стане неможливим.

Провадження у справах про банкрутство також вирізняється тим, що Господарський суд, який розглядає таку справу, має процесуальні повноваження скасовувати арешт або інші обмеження щодо розпорядження майном боржника, накладені судами інших юрисдикцій, у випадку, коли такі арешти чи обмеження перешкоджають господарській діяльності боржника та відновленню його платоспроможності а також для забезпечення приватноправових інтересів третіх осіб.

У підсумковому засіданні суду у процесі розпорядження майном боржника здійснюється перехід до наступної судової процедури (процедури санації, ліквідації) або закривається провадження у справі.

Функція господарського суду в процедурі банкрутства далі проявляється здебільшого коли суд виносить постанову про визнання боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру. В даній постанові суд призначає ліквідатора банкрута (ліквідатор - арбітражний керуючий, призначений господарським судом для здійснення ліквідаційної процедури). В ході ліквідаційної процедури суд розглядає скарги на дії ліквідатора, заяви з вимогами кредиторів, визнає їх чи відхиляє.

Завершальною стадією судового розгляду є закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність). Так, Кодекс України з процедур банкрутства спрямований на спрощення відкриття провадження у справі про банкрутство, але регулювання стадії закриття провадження, яке з багатьох підстав допускається здійснити на будь-якому етапі розгляду справи про банкрутство, є досить обмеженим, лише одна стаття Кодексу присвячена підставам такого закриття. Тим не менш, законодавець передбачив, що у випадку закриття провадження у справі про банкрутство за рядом підстав вимоги конкурсних кредиторів, які не були заявлені в установленний строк або були відхилені господарським судом, вважаються погашеними, а

виконавчі документи за відповідними вимогами визнаються такими, що не підлягають виконанню, встановивши таким чином чергову гарантію захисту прав боржника.

Також необхідно зазначити, що з впровадженням Кодексу України з процедур банкрутства було зменшено строки підготовки та обмежено строки процедури ліквідації боржника, яка тепер не може перевищувати один рік. В свою чергу, процедура санації наразі взагалі не обмежена будь-якими строками.

В цілому, як теоретичні положення Кодексу України з процедур банкрутства, так і аналіз його практичного застосування вказує на істотне збільшення повноважень суду в процедурі банкрутства та обмеження прав та можливостей керівництва боржника, більше того, було впроваджено солідарну відповідальність керівництва боржника за незадоволення вимог кредиторів, яка ініціюється в разі невчасно поданої заяви про відкриття провадження в справі про банкрутство з моменту виникнення загрози неплатоспроможності. З метою прискорення судового розгляду справ про банкрутство зружений перелік судових рішень, які підлягають касаційному оскарженню.

Висновки. В рамках даної статті було досліджено основні теоретичні питання інституту банкрутства, вивчено провадження у справах про банкрутство: порядок розгляду справ даної категорії, учасників справи, аналіз нововведень в процедурах банкрутства, виділено ряд особливостей, які характеризують провадження у справах про банкрутство та відрізняють його від звичайного позовного провадження, а також приділено увагу певним засобам, які може застосовувати господарський суд з метою захисту прав суб'єктів господарювання. Наразі в науковій літературі відсутні інші дослідження, які б комплексно охоплювали розгляд вказаних проблем в розрізі захисту прав суб'єктів господарювання господарським судом, що вказує на наукову новизну роботи.

Аналізуючи інститут банкрутства, можна прийти до висновку, що в теперішніх реаліях банкрутство часто використовується недобросовісно, для незаконного збагачення, рейдерського захоплення, ухилення від повернення боргів кредиторам, приховування розкрадань, шахрайства, тощо. Однак за умови якісного правового регулювання, ефективної роботи суду, а також добросовісності учасників провадження, банкрутство може бути дієвим механізмом, який дозволить забезпечити захист прав як кредиторів, так і боржників: боржникам він надає можливість зберегти та акумулювати активи для відновлення платоспроможності, а кредиторам гарантує повернення заборгованості. Кодекс України з процедур банкрутства, хоча і має ряд спірних дискусійних положень, все ж наділяє господарський суд певним обсягом додаткових функцій та повноважень, які сприяють якісній реалізації такого механізму.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 03.05.2023).
2. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 19.10.2018 № 2597-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 03.05.2023).
3. Телін С.В. Банкрутство як радикальний засіб оздоровлення економіки. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. № 1. С. 111–113.
4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 21 вересня 2021 р. у справі № 905/2030/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100359355> (дата звернення 03.05.2023).
5. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 січня 2020 р. у справі № 607/6254/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87115553> (дата звернення 03.05.2023).
6. Постанова Верховного Суду від 22 вересня 2021 р. у справі № 911/2043/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456027#> (дата звернення 03.05.2023).

FEATURES OF JUDICIAL PROTECTION OF THE RIGHTS OF BUSINESS ENTITIES DURING THE CONSIDERATION OF BANKRUPTCY CASES

Anna B. Tolstykh, Postgraduate Student of the Department of Economic and Legal Disciplines and Economic Security of the Donetsk State University of Internal Affairs, (Ukraine).

E-mail: lawyertolstykh@gmail.com

DOI: 10.32342/2709-6408-2023-1-6-8

Key words: *insolvency, bankruptcy, debtor, creditor, legal protection.*

The article is devoted to the study of the peculiarities of judicial protection of the rights of economic entities during the consideration of bankruptcy cases. The choice of the topic is due to the relevance of the problem of insolvency of debtors in the light of modern views on the economic development of the country in the conditions of the global and national economic crisis. In addition, not so long ago a new legal act was introduced - the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, the main purpose of which was announced to speed up court proceedings in bankruptcy cases, increase their efficiency, implement new protective mechanisms for business, so it seems appropriate to analyze the relevant legal institution in the conditions of modernization of the legislation. The article examines the definition and essence of the concept of "bankruptcy", its economic and legal nature. The currently relevant procedure for consideration of debtors' insolvency cases is studied, taking into its specifics and differences from general legal proceedings in the economic process. Attention is paid to the principle of "concentration" of all disputes within the bankruptcy case. An analysis of the national legislation on bankruptcy was carried out, taking into the adoption of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures. Separate elements of such a procedure are revealed: the procedure for opening, considering and closing insolvency cases, determining the circle of main participants in such cases. The methods of protecting the rights of debtors and creditors, which can be applied by the court in the process of considering bankruptcy cases, are analyzed, for example, the possibility of introducing a moratorium by the court on the satisfaction of creditors' demands, and appeal to the court with a statement on the opening of bankruptcy proceedings was considered as one of the ways of protecting the rights of business entities.

References

1. The Decision of the Great Chamber of the Supreme Court, no 607/6254/15-c (2020), available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87115553> [in Ukrainian]. (Accessed 03 May 2023).
2. The Decision of the Great Chamber of the Supreme Court, no 905/2030/19. (2021), available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100359355> [in Ukrainian]. (Accessed 03 May 2023).
3. The Decision of the Supreme Court. No 911/2043/20 (2021), available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100456027#> [in Ukrainian]. (Accessed 03 May 2023).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Economic Code of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 03 May 2023).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (Accessed 03 May 2023).
6. Telin, S.V. (2013). *Bankrutstvo yak radykalnyi zasib ozdorovlennia ekonomiky* [Bankruptcy as a radical means of improving the economy]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti* [Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property], no 1, pp. 111-113.

Одержано 11.05.2023.